נא: מקום שנהגו פרק רביעי פסחים

אני ראיתי את ר"ש שאכל. תימה לר"י דאמר בירושלמי[1] ר"ש חזא לההוא גברא מלקט ספיחי כרוב בשביעית א"ל מאי האי א"ל ונלו את הוא דשרית א"ל ונלו חברלי פליגי עלי קרי עליה פורק גדר ישכנו נחש וכן הוות ליה והשתא כיון שבעלמו היה אוכל למה היה טועם על אחרים שהיו אוכלין וסומכין על הוראתו וי"ל דמ"מ לא היה רואה שעמי הארץ יסמכו עליו כל זמן שלא פסקו הלכה כמותו:

כל הספיחים אסורין חוץ מספיחי כרוב. פי' רש"י דלאחר ביעור מיירי ואין ביעור נוהג בכרוב לפי שאין השורש כלה לארץ ולא קיימן ביה כלה לחיה מן השדה וקשה לר"י א"כ אמאי איצטריך קרא דלא נאסוף תיפוף ליה דכתיב ונבהמתך ועוד מאי שנא דלא מפיק אלא ספיחי כרוב ה"ל למעוטי כל הני דפ"ז דשביעית (משנה כ) דתנן עיקר הלוף (2) השוטה ו) ונרגינה אין להן ביעור ועוד מאי שנא דרבנן גזרי הכא ספיחי כרוב אבו אחר שאר ספיחים ובכל הגהו דהתם לא גזרי ועוד הקשה ריב"א דלעיל קתני ובכסמתי לגינה אחריו ונטל ספיחי כרוב ואכל משמע שתלשן מן הקרקע והי' מהן הרבה מחוברין וא"כ איירי קודם ביעור ועוד הקשה ר"ת דאמרינן בפ"ק דמנחות (דף ה:) (3) מה למנחת העומר שכן מתיר חדש בשביעי' ספיחים כר"ע דאמר ספיחי' אסורים ובפסח של שביעית היא קודם ביעור שאז תבואה היא כלה כשדה ואדרבה היא במילואה וביעור לא היה אלא בשמיטת כספים כלה לחיה מן השדה ועוד דקאמר ותרוייהו אליבא דר"ע (ד) ורבנן נמי לא פליגי אדרשה דכלה לחיה בשדה ומודו רבנן דספיחים אסורים אחר ביעור דבסיפרי קאמר אמילתא דרבנן דפליגי אדר' עקיבא אמרת לנו לא תזרעו ומה שאנו אוספים אין מכניסו לקיום פי' שאסור אחר ביעור אמרת לנו בערו מה אנו אוכלין מן הביעור ואילך "לכן נראה לר"ת דבשביעית קודם ביעור מיירי כדמשמע קרא דלא נאסוף דמייתי דכתיב ביה מה נאכל בשנה השביעית והרש ר"ע מהאי קרא דספיחים אסורים בשביעית ורבנן פליגי עליה ודרשי לא נאסוף להכניסו לקיום ולא אמרי אלא אחר ביעור ור"ש ורבנן פליגי הכא אלינא דר"ע ומתיר ר"ש ספיחי כרוב דלא אסרה תורה אלא ספיחים דומיא דזריעה דכתיב הן לא תזרע אבל ספיחי כרוב דמו לאילן כדאמר (כתובות קיא:) כרוב הניח לנו אבא והיינו עולים (6) בו בסולם ולא גזרינן אטו שאר ספיחים ורבנן גזרי ודוקא אלינא דר"ע דאיסור ספיחים מדאורייתא פליגי אבל לרבנן דפליגי עליה דר"ע וסברי איסור ספיחים דרבנן ליכא למיגזר (1) הקשה רבינו נסים גאון דאיכא שמעינן להו במסכת שביעית בפ"ט (משנה ה) דקתני התם ר"ש אומר כל הספיחים מותרין חוץ שאין כיולא בהן בירק השדה וליכא למיגרס התם אסורין דבירושלמי מוכח בהדיא דגרס התם מותרין ומיהו דהתם מיירי בספיחים שגדלו בשביעית בחיתר ונכנסו בשביעית ונשתהו עד לאחר הביעור ולכך שאר ספיחים שרו דלא אתו לאיתלופי בהנהו שגדלו בשביעית דשל ערב שביעית גדולים ושל שביעית קטנים אבל של כרוב שגדלים הרבה בזמן מועט אין היכר בין הגדל בערב שביעית לגדל בשביעית וכן אימת בירושלמי א"ר יצחק כל ירק אתה יכול לעמוד עליו בין חדש ובין ישן כרם הכא פי' שמעתא בע"ח ופי' דהכא בספיחים של שביעית שיצאו למוצאי שביעית דאסורין מדרבנן עד כדי שיעשו כיולא בהן ומבר ר"ש ספיחים אסורין במוצאי שביעית דכשיצאו אותם גדולים שקטנו בשביעית אבל ספיחי כרוב שאין כיולא בהן בירק השדה לא גזרו בהן אטו שאר ספיחים דכשיצאו שקטנו בשביעית דדרכם ליגדל הרבה בזמן מועט וכשאבל ר"ש בן ר"מ יוסי בן לקוניא ספיחי כרוב במוצאי שביעית הוא דאבל בר"ש בן יומי (1) ולא משמע הכי ורבנן גזרי היתירא אטו איסורא וטולן אסורין ונגמרא דדמאי בפרק שני גרס לענין ספיחים מר"ה ועד תמוזה איסור ספיחים ומתמוזה ועד ר"ה היתר ספיחים ותניא בתוספתא בפ"ה בגליס שיצאו משביעית למוצאי שביעית אם עשו כיולא בהן מותרין ואם לאו אסורין ותרוייהו אליבא דר"ע דאשר ספיחים מדאורייתא בשביעית אבל לרבנן דפליגי עליה ליכא למיגזר ומה שפי' רבינו נסים דמה שגדל בשביעית היכא דאיכא למיטעי שמא גדל בשביעית אסור קשה לרשב"א דתניא בפ"ק דר"ה (דף טו.) ר"ש בן יהודה משום ר"ש אומר אתרוג בת שתים שנכנסה בשביעית פטור מן המעשר ומן הביעור והשתא ביעור לא הוי אלא בזמן שהפירות כלים ואפ"ה קאמר פטור מן הביעור ואע"ג דאיכא למיטעי ולמימר שזה האתרוג גדל בשביעית וי"ל דהתם מיירי מדאורייתא א"ג בשלקטן בתחילתה של שביעית דליכא למיטעי מיהו הא קשיא לר"י דבשמעתא משמע לר"ע דירקות הגדילין בשביעית אסורין בתחילה ובמסכת שביעית משמע דשרו דתנן (פ"ח מ"ד) האומר לפועל הילך דינר זה ונקח לי בו ירק היום ובפרק בתרא דע"ז (דף סב.) מייתי לה ומיקר ר"י דבשל ערב שביעית מיירי ומה שם בהן דין שביעית לענין סחורה ושאר דיניס לפי שלקטן בשביעית דירק אזלינן בתר לקיטה:

כגון אנא דידענא בקביעא דירחא. ולא נסוד העיבור קאמר דהא בני בבל בקיאי בעיבורא דירחא כדאמרינן גרים בילה (דף ד:) ועבדי תרי יומי אלא מפרש ר"ת שהיה במקום ששלומי בית דין מגיעין ושם אין עושין אלא יום אחד והיינו בקביעא דירחא שהיה יודע מתי נקבע החודש דהתם ליכא למיגזר שמא יעשה מלאכה בי"ט ששומעין קידוש החודש[6]:

גייסיוב

חזי כמה בטלני איכא בשוקא, ולאו משום דמלאכה אסורה סבירא להו דקאמרי דבטל. אמר ליה רב ספרא לר' אבא, כגון אנא דידענא בקביעא דירחא, ובני מקומי עושין שני ימים. כי בעינא למיסק לארץ ישראל דלא עבדי ן"א: דלית להון אלא יום אחד, כישוב לא עבידנא, במדבר של ארץ ישראל מהו לעשות ביום שהוא ברור לי שהוא חול, מי אמור רבנן בכי הא מילתא במדבר ארץ ישראל נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם או לא, אבר ליה הכי אמר ר' אמי בישוב אסור במדבר מותר.

בקצירת ספיחים חלקו, כדתניא ספיחי שביעית אין תולשין אותן ביד, אבל חורש כדרכו ובהמה רועה בדרכה, מר סבר גזרינן ומר סבר לא גזרינן. מתני' ההולך ממקום שעושין למקום שאין עושין כו'. אקשינן אהא דתנן "אל ישנה אדם מפני המחלוקת, וכי במקום שאין עושין לתקום שעושין אל ישנה אלא עושה, והא אנן תנן נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם ובאותו מקום אין עושין. ומשני אביי הא דתנן אל ישנה אדישא, דקתני ההולך ממקום שעושין למקום שאין עושין אל

ונטל ספיחי כרוב ואכל ונתן לי ואמר לי בני בפני אכול שלא בפני לא תאכל אני שראיתי את ר"ש בן יוחי שאכל כדי הוא ר' שמעון בן יוחי לסמוך עליו בפניו ושלא בפניו אתה בפני אכול שלא בפני לא תאכל מאי ר"ש [6]דתניא רבי שמעון אומר כל הספיחים [7]אסורין חוץ מספיחי כרוב שאין כיוצא בהן בירק השדה וחכ"א [8]כל הספיחין אסורים ותרוייהו אליבא דר' עקיבא דתניא [1]הן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתנו א"ר עקיבא וכי מאחר שאין זורעין מהיכא אוספין מכאן [2]לספיחין שהן אסורין במאי קא מיפלגי רבנן סברי גזרינן ספיחי כרוב אטו שאר ספיחי דעלמא ור"ש סבר לא גזרינן ספיחי כרוב אטו ספיחי דעלמא: ההולך ממקום וכו': בשלמא ההולך ממקום שעושין למקום שאין עושין נותנין עליו חומרי מקום שהלך לשם ואל ישנה אדם מפני המחלוקת ולא ליעביד אלא ממקום שאין עושין למקום שעושין אל ישנה אדם מפני המחלוקת ונעביד הא אמרת נותנין עליו חומרי מקום שהלך לשם וחומרי מקום שיצא משם אמר אביי אריש רבא אמר לעולם אסיפא והכי קאמר [3]אין בזו מפני שינוי המחלוקת מאי קא אמרת הרואה אומר מלאכה אסורה [4]מימר אמרי כמה בטלני הוי בשוקא א"ל רב ספרא לרבי אבא [5]כגון אנן דידענין בקביעא דירחא ביישוב

למקום שאין עושין: **רבא אמר לעולם אסיפא וכו'.** משמע מתני' לו ממקום שאין עושין למקום שעושין נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם ולא ליעבד הכא דקי"ל בעלמא[6] אל ישנה אדם ממנהג העיר אינו אלא מפני המחלוקת וכאן אין מחלוקת[6]: **דמאי אמרת.** הכולה אומו בטל יאמר זה אומר שהמלאכה אסורה וחלוק על כולנו לא יאמר הכי אלא יאמר מלאכה אין לו שהרי כמה בטלנין יש בשוק כל ימות השנה:

גייסיוב

מהרש"ל ועכ"ד י"ל הכא במקום המנהגים ג"כ שלומי תשרי והלך נוהגן למקום המנהגים שם שלומי נוהגן ולא שלומי תשרי ויהם צריכים לעשות כי יומים כמאי דר"ה בא ע"פ: תוס' ד"ה בל הספיחים. לבר נראה לר"ת דבשביעית קודם ביעור. עיין תענית י"ט ע"ב תד"ה דשביע:

רבינו חננאל (המשך)

ישנה ממנהג המקום שבא בו, אלא ישב ולא יעשה. **רבא אמר לעולם אסיפא,** ההולך ממקום שאין עושין למקום שעושין נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם וישב ולא יעשה, ואם תאמר אל ישנה מפני המחלוקת, שיבאו לומר כי הוא שישב בטל שבור הוא כי המלאכה אסורה הללו שעושין עיבורין ואתו לאינצויי. אין בזה מחלוקת, כי יש לומר הרואה אותו ישב ובטל אומר אין לו מלאכה לעשות ולאו משום שאומר המלאכה אסורה, הלא שהראה כמה בני אדם יושבין ובטלין מאנשי המקום בעצמו אומר פוק

עין משפט נר מצוה

יב א מיי' פ"ד מהל' שמיטה הלכה כ:
יג ב מיי' פ"ט מהלכות י"ט הלכה כ סמג לאוין עט טוש"ע או"ח סי' תסח סעיף ד:

מוסף רש"י

לספיחין שהן אסורין. מן הביעור ואילך. ויעיול משמתא דביעור שיש להיות לה כלה לחיה שנשדה, כדתניא (תענית ו:) עד מתי נהגין ושולפין כתנן ונקט של שביעית משמתא דביעור שיש (מנחות ה:), **במה בטלני הוי בשוקא.** אף בימי מלאכה (ברכות יז:).

רבינו חננאל

שנטל ספיחי כרוב ואכל, ונטל ונתן לי ואמר לי אני שראיתי את ר' שמעון בן יוחי שאכל ספיחי כרוב בשביעית, כדי הוא לסמוך עליו בפניו ושלא בפניו, אתה בפני אכול שלא בפני לא תאכל. ופלקא פליג דידיה אדידיה, מאי ר' שמעון דתנן בשביעית פ"ט ר' שמעון אומר כל הספיחין אסורין חוץ מספיחי כרוב שאין כיוצא בהן בירקות שדה, וחכמים אומרים כל הספיחים אסורין. ר' שמעון וחכמים אית להו הא דר' עקיבא, דתניא הן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתינו, אכר ר' עקיבא מאחר שאין זורעין מהיכן אוספין, מיכן לספיחים שאסורין. פירוש הן לא נזרע ומי שאינו זורע ודאי שאינו אוסף, אלא אפילו הספיחים שצמחו לא נאסוף אותם. מיכן לספיחים שאסורין לאוספן בשביעית, וכולי עלמא הספיחים אסורין ובספיחי כרוב פליגי, רבנן סברי גזרינן ספיחי כרוב אטו שאר ספיחים, חיישינן דאם נתיר ספיחי כרוב, שמא יתירו הן שאר ספיחים, ואמרי מאי שנא כל הספיחים חדא הוא. ור' שמעון סבר לא גזרינן דהא אין כיוצא בהן בירקות השדה, דחיישינן לאיתלופי הני בהני, הילכך לא גזרינן. ומצינו במשנה ר' שמעון אומר כל הספיחין מותרין חוץ מספיחי כרוב מכלל שאסור שאין כיוצא בהן בירקות השדה, וגרסינן בגמרא ר' חמא בר עוקבא בשם ר' יוסי בר חנינא אומר מפני שדרכן לגדל אמהות, וכי בשביל כך יהו אסורין, אמר ר' שמואל כל ירק אתה יכול לעמוד עליו בין חדש בין ישן, כרם הכא שלא ילך ויביא מן האיסור ויאמר מן האמהות הבאתי, לכאורה ר' שמעון אומר כל הספיחים מותרין משמע. ותו גרסינן ר' שמעון בן יוחי הוה עבר בשמיטתא וחמא חד מלקט שביעית, אמר ליה אסור, אמר ליה ספיחין אינון ולית אנת דשרי, אמר ליה חברי תלוקין עלי, וקרא עליו ופורץ גדר ישכנו נחש. ואע"ג דאיכא לשנויי כי הספיחין הללו דהוה מלקט ספיחי כרוב הוו, מידו כי מעיינת ביה

תורה אור השלם

ו. וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו: ויקרא כה כ

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הכא וד"ה דמאי הד"מ: (ב) תוס' ד"ה כל הספיחים מו' עיקר הלוף והשוטה: (ג) בא"ד בפ"ק דמנחות תיתי ממנחת העומר מה למנחת העומר שכן מתיר חדש בשביעי' שביעי' נמי שכן מתרת ספיחים כר"ע דאמר וכו' של שביעית עדיין הוא קודם ביעור שאז התבואה כו': (ד) בא"ד אליבא דר"ע הא רבנן נמי לא וכו' אחר ביעור דבחורת כהנים קאמר אמילתא וכו' אמרת לנו בערוהו ומה אנו אוכלין: (ה) בא"ד והיינו עולים ויורדים בו בסולם: (ו) בא"ד הקשה רבינו נסים. נ"ב עי' רפ"ק דקדושין ד' כ' ד"ה אתרוג: (ז) בא"ד דאכל כרשב"א (ולא משמע הכי) תפ"מ ונ"ב ל"ל דהנה"ב הוא מגליון תוס':

גליון הש"ס

נמ' בגון אנן דידענין בקביעא דירחא. עי' מהרש"ל ועכ"ד י"ל דהא במקום המנהגים ג"כ שלומי תשרי והלך נוהגן למקום המנהגים שם שלומי נוהגן ולא שלומי תשרי ויהם צריכים לעשות כי יומים כמאי דר"ה בא ע"פ: תוס' ד"ה בל הספיחים. לבר נראה לר"ת דבשביעית קודם ביעור. עיין תענית י"ט ע"ב תד"ה דשביע:

(ח) שביעית פ"ט מ"ח ופס הגר' מוהרין, (ט) [וע"ז מה שתירלו תוס' ד"ה כל הספיחים מו' על פתיחה זו וע"ע תוס' ד"ה יד: ד"ה ולמעיר' ותוס' בכורות כב: ד"ה תיתוס], (י) [מנחות ה:], (כ) [לקמן נה. ברכות ח:], (כא) [כ"מ פו:], (כב) [ברכות פ"ל ה"ח], (כג) [ל' והדמנה], (כד) [וע"ע תוס' סוכה מג. ד"ה לא ידענין].

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com